

Het zijn Werelderfgoedweken op de Wadden. Dat betekent de hele zomer extra excursies. Een serie. Vandaag: een dagje afval rapen op een zandplaat.

REPORTAGE **Monica Wesseling**

Deelnemers aan het afval rapen slepen een net naar de boot. FOTO MONICA WESSELING

Stofzuigerslangen rapen op het Wad

Zomer betekent niet altijd helder weer. Met twintig knopen wind en een zwaarbewolkte lucht, is een robuust, zeewaardig schip wel fijn voor een excursie op het open wad. Maar nee. In Lauwersoog ligt een charmant, maar wel erg bescheiden zeilscheepje te wachten. Gelukkig oogt schipper Nienke Dijkstra stoer.

Eenmaal door de Robbengatsluis blijkt de zee nog woester. De boot, een onder zeil gebracht vissersschip uit 1965, staat in een hoek van zestig graden en bruist briesend door de golven. Bakken vol buiswater plenzen over de reling.

Na dik een uur wordt het rustig. Zandplaten doemen op, compleet met zehonden en rustende vogels. Langzaam loopt het zeilscheepje vast op Het Rif ten westen van Schiermonnikoog. Water wordt land zoals land straks weer water zal worden. Juist die dynamiek maakt de Waddenzee tot Werelderfgoed.

Een forse kist Waddenbrood, boerenkaas en biologisch fruit komt tevoorschijn. Terwijl de groep, wachtend op echt laag water, 'kracht opdoet voor het schoonmaakkarwei', schetst Anneflooer Zuurbier van de Waddenvereniging het afvalprobleem.

Niet alleen is er het plastic dat in de oceanen drijft, dat wordt opgegeten door vogels en vervolgens voor veel sterfte zorgt. "Alleen al in de Stille Oceaan drijft 44 miljoen ton plastic", vertelt de Waddengids.

Ook de zandplaten in de Waddenzee blijken

Een onbewoond eiland in de Waddenzee, daar kan Bali niet tegenop

sterk vervuild door allerlei aangespoelde zoi. Jerrycans, blikjes, koelkasten en heel veel stukjes ballon met touwtjes eraan. Zuurbier: "Zwerfafval komt uiteindelijk via de rivieren in zee terecht. Elke dag spoelt er opnieuw troep aan."

Het water is inmiddels gezakt tot een meter, laag genoeg om wadend een zandplaat te bereiken. Schipper Dijkstra duwt de aanwezige vuilniszak in de handen, al snel is de hele groep nijver aan het rapen. Een stofzuigerslang, en nog een, en nog een – Dijkstra vond er gisteren nog zes – een jerrycan, een vogelkooi, blikjes, flesjes, een boei en twee verfrommelde vliegers. Een eidereend ligt op het zand, de horizon is ver, donker en verblindend. Zomaar op een onbewoond eiland midden in de Waddenzee! Een eiland vol afdrucken van vogelpootjes en oogverblindende zandsculpturen; daar kan geen cruise of viersterrenresort op Bali tegenop.

Er is een net gevonden en dat vergt vereende krachten. Het object ligt half onder het zand en blijkt bij het opgraven lood en loodzwaar. Ook met z'n zessen is het graven, sleuren, trekken en sjouwen geblazen. Uiteindelijk wordt het net aan boord gehesen en verdwijnt het, net als de volle vuilniszakken, in een bigbag. De speciale zak is afkomstig van Fishing for litter, de internationale actie waarbij vissers zich verplichten het opgevisste afval mee te nemen. Ook schipper Dijkstra doet er aan mee.

"Zo zouden wij mensen toch niet met de Waddennatuur moeten omgaan", verzucht ze. Niet voor niets organiseert Dijkstra sinds 2011 afvalruimtochten, nu samen met de Waddenvereniging. Op de terugweg verschijnen aan stuurboord twee zehonden in de zilveren zee en de vogeldichtheid is geruststellend hoog.

De thee smaakt zilt na zoveel zoute douches, de huid kraakt, de armen zijn lam, maar het voelt goed. De haven doemt op, compleet met een bataljon oefenende reddingsmannen van de Koninklijke Nederlandse Redding Maatschappij (KNRM). Mannen met spierballen die de loodzware afvalzak zo op de kant hebben.

natuurdagboek
donderdag 11 juli

Soorten vervang je niet zomaar

Staatssecretaris Dijkma wil niet dat we nog langer natuur beschermen voor zeldzame dier- of plantsoorten. Bas Haring zaaide paniek door te verkondigen dat een dier- of plantsoort minder, weinig uitmaakte. Louise Fresco bagatelliseerde het uitsterven van de honingbij. Dan maar geen honing meer. Mijn dagelijks leven wordt sterker ontregeld door een lichte hoofdpijn dan door het uitsterven van de dunbekwulp. Toch vind ik het uitsterven van de dunbekwulp ernstiger dan mijn lichte hoofdpijn. Een aardbeving met duizenden doden ontregelt mijn leven ook minder dan een lichte hoofdpijn.

Dat het uitsterven van een soort erg is, is moeilijk uit te leggen, laat staan hard te maken. Het is gewoon jammer, er was iets dat er nooit meer zal zijn. Hoe meer variatie, des te beter. Is dat alles? Nee, iedere soort heeft zijn eigen rol in de natuur. Geen soort is zomaar vervangbaar door (een) andere.

Goudhaantjes en vuurgoudhaantjes zijn even kleine vogeltjes, leven allebei in naaldbossen, eten allebei insecten en lijken sterk op elkaar. Toch leeft de een wat hoger in de boom dan de ander, heeft de een een voorkeur voor scharrelen rond de stam en de ander voor scharrelen in de takken. Diersoorten met een identieke leefstijl zouden elkaar ook maar beconcurreren.

Wetenschappers van onder andere de universiteit van Montpellier hebben aangetoond dat soorten niet vervangbaar zijn door andere soorten, wat betreft hun rol in de natuur. Vooral zeldzame soorten blijken specialisten te zijn met unieke eigenschappen, zoals een boom met vuurvaste bast. Dankzij die eigenschap leven er nog bomen na een bosbrand, wat bosherstel versnelt. Dat planten en dieren uitsterven, kan dus meer uitmaken dan dat het alleen maar jammer is.

KOOS DIJKSTERHUIS

Zelf afval rapen?

- Excursie 'Schoon schip maken': zaterdag 20 juli, vertrek om 14.00 uur vanuit haven Lauwersoog. De tocht duurt tot 21.00 uur. Inclusief broodmaaltijd, koffie, thee. Kosten: €75 voor leden van de Waddenvereniging, €85 voor niet-leden. Opgeve bij www.werelderfgoedweken.nl
- Waddenwerkweekende: vrijdag 27 t/m zondag 29 september. Zeer populair weekende op Terschelling. Het strand schoonmaken plus excursies. Kinderen tot 12 jaar: €59. Volwassenen: €89. Speciaal voor Trouw-lezers houdt de Waddenvereniging veertig plaatsen vrij. Informatie: www.waddenvereniging.nl/waddenwerkweekend
- Bij grote belangstelling voor de schoon-schip-excursie organiseren de Waddenvereniging en schipper Nienke Dijkstra van 'Doe eens Wad' (www.key-events.nl) extra excursies. Meer informatie hierover op www.werelderfgoedweken.nl

Kleding

Neem zeker bij stormachtig weer droge kleren mee. Op het wad is het kouder dan op het vasteland, dus trek een extra trui aan! Laarzen hebben bij het doorwaden weinig zin: het water is te hoog. Op de zandplaat zijn prettige wandelschoenen het handigst.

Vuurgoudhaantje

FOTO ADRI DE GROOT, VOGELDAGBOEK.NL